

« Տէր Աստուած, բնաւ սառ չկայ ամառուան սաստիկ ջերմութեան ատեն, Յունիս ամուոյն մէջ »:

Յիրաւի բնաւ սառ չըլլայ. վասն զի, նախ ապացուցեալ է, որ մեզի մատակարարուած սառն կազմեալ է 'ի ջրոյ, յորում կան ախտաւոր բողբոջք, և ինչպէս եռացմամբ կը ջնջուին ճէիք, այսպէս սառով կը պահուին. ուստի բոլորովին աւելորդ է եռացընել զջուրը, եթէ անոր մէջ սառի կտոր դնելով՝ ճճի պիտի գոյացընես:

Երկրորդ, ապացուցուած է որ աւելի առողջութեան օգտակար է տաք քան թէ ցուրտ ըմպել: Ամերիկացի բժիշկ մի ցըցուց որ տաք ջուրն աղեաց շարժումը կ'առաւելու, կը սրբէ ներքին մաղասային մասերը, մաղձի հոսման կ'օգնէ, աղեաց մէջէն դուրս կը հանէ զայն և չթողուր որ արեան հետ խառնուի:

Ջուրն տաք պէտք է լինել, և ոչ թէ դաղլ, Թէյի կամ սուրճի բաւականութիւնը հարկ է ունենայ, այն է 39—42⁰, Դժուարահալից համար մեծամեծ օգուտներ բրած է տաք ջուրն: Վերջապէս, երեք հարիւր միլիոն ճինացիք յանյիշատակ ժամանակաց հետէ պաղ ջուր ըմպելու գաղափար չեն ունեցած. պիտի ըսես թէ ճինաց համար լաւ է, իսկ ինծի: Ստուգիւ, դու պիտի փորձես զայն. արդ զճճիս կ'ընտրես, թէ.....

ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՍԵՋԲՆԱՌՐՈՒԹԻՒՆՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Տպագրութիւնն՝ ներկայ յառաջագիտութեանց ծնունդ տուող այս արուեստս՝ անցեալ դարուն սկիզբները միայն մուտք գտաւ Տաճկաստանի մէջ, Այն ինչ տպագրութեան գիւտն յայտնի եղաւ, նոյն ժամանակի (1483) Սուլդանն՝ Պայէզիտ Բ յատուկ հրովարտակ հանելով՝ իւր հպատակաց արգիլեց տպագրեալ գրոց գործածութիւնը՝ մահուան պատիժ սպառնալով: Այս հրովարտակը վերստին հաստատեց 1515 ին իւր որդին՝ Սէլիմ Ա, և ամենայն խստութեամբ պահուեցաւ մինչև 1720 տարին:

Այս 1720 տարւոյս մէջ Ահմէտ Գ Սուլդանն դեսպան զրկեց Լուգովիկոս Ժե Գաղղիոյ թագաւորին զՄէհէմմէտ. վերջինս միասին տարաւ 'ի Փարիզ իւր որդին Սայիտ էֆէնտի, որ այս առթիւ այցելութեան ելնելով Գաղղիոյ մայրաքաղաքին քանի մը տպագրատանց, հրաշացաւ տեսնելով թէ տպագրութեան արուեստն ինչպիսի բարոյական և նիւթական օգտաւէտ արդիւնք յառաջ կը բերէր, և մտածեց իւր հայրենեաց մէջ մտցընել զայն: Իւր այս դիտմանն օգ-

նական գտաւ իպրահիմանումաք մէկն, որ թէպէտ և հունգարացի էր ծննդեամբ, այլ ճաճկաց կրօնքը կը դաւանէր:

Այս վերջինս աղերսապիր մը գրեց, որ ներկայացուեցաւ Օսմանեան պետութեան՝ գլխաւոր նախարարին իպրահիմ փաշայի, գիտութեանց և արուեստիչ հոչակաւոր Մեկենասին, որ ընդունեցաւ Սուլթանէն գործոյն նպաստաւոր հրովարտակ մի. բայց որպէս զի ժողովրդեան կրօնական զգացմունքն չյուզուի, Սուլթանն իմաստութեամբ արգիլեց Ղուրանին տպագրութիւնն, ինչպէս նաև ուրիշ կրօնական և օրէնսգիտական գործոց հրատարակութիւնն, այլ յայտնեց որ միայն ուսումնական, իմաստասիրական, բժշկական և աստեղագիտական, աշխարհագրական իրաց տպագրութիւնն հրաման կայ:

Հետեալոր Կոյսերական-Տպագրատունն հաստատուեցաւ (1724 ին), և վերոյիշեալ հունգարացին, որ յետոյ Պաւսմաձի, այսինքն Տրպագրող մականունն ստացաւ, գլուխ դրուեցաւ գործոյն:

Առաջին հրատարակուած գործն եղաւ մեծադիր երկհատոր քառգիրք արաբերէկ-քոչրքերէկ, որոյ հեղինակն է վանքուլի անումաք մէկն: Այս գործոյն տպագրութիւնն աւարտեցաւ 1729 տարւոյն յուլիուարի մէջ. ինքնին Սուլթանն որոշեց գրուածքին գինն՝ 35 փարայ:

Ետևորդ տարին Քերականութիւն մի հրատարակուեցաւ, որոյ իւրաքանչիւր թերթերն (ըստ վկայութեան քանի մի գրագիտաց) զանազան գոյներ ունեցող թղթերով կազմուած է:

Իպրահիմ Պասմաճին մեռաւ 1746 տարւոյն մէջ, և թէպէտ շատ գործունեայ մարդ էր, սակայն 15 տարուան ընթացքի մէջ միայն 16 գործ կարող եղաւ հրատարակել:

Ահմետ Գ. Գահրնկէց եղաւ 1730 տարւոյն մէջ Եէնիքերիներու ապրատամբութեամբ, յետ քսան և ութ տարի թագաւորելու: Պասմութիւնն Թուրքիայի ընտրելագոյն Սուլթաններէն մին կը համարի գինքը:

